Broj 17. U Trstu 29. aprila 1886. Godina XV

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

— Uredničtvo i odpravničtvo nalazi se: VIA TORRENTE br. 12. —

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Priposlana se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč, za svaki redak više 5 novč.; li u slučaju opetovanja uz pogodbe sa upravom. Novci se šilju poštarskom *naputnicom* (assegno postale) Ime, prezime i najbližu poštu valja točno označiti. Komu list ne dodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se ne plaća poštarine, ako se izvana napiše: »Reklamacija«. Dopisi se ne vraćaju ako se i ne tiskaju. — „NAŠA SLOGA“ izlazi svakog četvrtka na cielom arku. Novci i pisma šalju se na uredničtvo ili odpravničtvo. Nebiljegovani listovi se ne primaju. — Predplata s poštarinom stoji 5 for., za seljake 3 for. na godinu. Razmjerno fr. 50 i 12 za pol godine. Izvan carovine više poštarina. Na malo 1 br. 5 nvč.

III. govor

narodnog zastupnika Dra. **Dinka Vitezića**, izrečen u sjednici carovinskog vieća dne 18. t. m.

Visoka kućo! Uzprkos u jučerašnjoj sjednici mnogostrano izjavljenoj želji, da se okanimo već jednom nesretnog narodnostnog pitanja i prihvatimo ozbiljnijeg posla, nemogu ja toj želji zadovoljiti — sliedeć u tom neposrednog predgovornika — budući je za nas istarske Slavene narodnostno pitanje životnim pitanjem. Stanje, koje vlada u mojoj užoj domovini Istri nije, po mojem sudu, u nijednoj pokrajini tako žalostno, osim možda u Koruškoj.

Ja sam bio nakanio govoriti kod naslova: politička uprava, da Vam prikažem žalostne odnošaje u Istri, osobito s jezikovne strane.

Nu, prem sam bio po redu drugi ubilježen izmedju onih, koji su se prigl asili, da će govorit za predmet, ipak nisam došao do rieči. Vidite dakle gospodo moja sa lievice, da se neimate jedino vi tužiti što Vam se nedaje govoriti, jer se isto dogadja i nam. Al što ćemo, mi se moramo tomu podložiti. Ograničit ću se dakle jedino na to, da pobliže progovorim o sudbenoj upravi u Istri. Rado bi se bio dotaknuo sa par rieči i one izjave, kojom se je tršćanski zastupnik g. Burgstaller u sjednici od 3. t. m. proti mojemu razlaganju tolikim zanosom ogradio. Pošto je pako g. zastupnik odsutan, moram od toga odustati, da se nebi reklo, da mu iza ledjah govorim.

Što se tiče porabe zemaljskog slavenskog jezika kod sudovah Istre, nije u tom niti za vlas bolje, nego li je kod političkih oblastih. Prije svega nema tamo činovnikah, koji bi poznavali dostatno ovaj zemaljski jezik; a da si stvorite o tom pravu sliku, moram spomenuti, da nije primjerice kod okružnog sudišta u Rovinju skoro nijednoga činovnika, koji bi dostatno poznavao u govoru i pismu hrvatski jezik, koji se govori u onom okružju.

Ja kažem: skoro nijedan činovnik, jer su tamo dva ili tri takovi činovnici, nu broj tih je svakako naprama potrebi premalen. Malne isto tako je u sudbenih kotarih u Buzetu, Motovunu, Bujah, Poreču, Puli i u Malom Lošinju. Ovi činovnici sude ljudem, koji nepoznaju drugog jezika osim hrvatskoga. Vi ćete, gospodo moja, punim pravom pitati: kako je to moguće, da sudac nekoga presluša, odsudi, dapače i na smrt odsuditi može a da obtuženik sudca i sudac obtuženika nerazumije? Da, kazat će se, neki u tom slučaju zaprisegnuti tumači posreduju. Dobro, al je vrlo žalostno, da postoji što takova u devetnajstom stoljeću. Nu i glede tih tumačah, mogu Vam kazati, da je u cieloj Istri — koliko je meni poznato — samo jedan jedini zaprisegnuti tumač hrvatskog jezika, i to kod okružnog sudišta u Rovinju. A tko je taj čovjek? To vam je neki bivši bačvar. (Čujte! čujte! na desnici). Možete si dakle predstaviti gospodo moja, koliko može takav čovjek poznavati jezik. (Čujte! na desnici). Inače pomažu si ljudmi, koji su slučajno pri ruci. Medju ostalim spominjem Vam, da služe iste žene kao prevoditeljice (Čujte! na desnici). Tako je bila žena sudbenog sluge u jednom kotarskom sudu često prevoditeljicom. Kako se pako tuj sudi, uslobadjam se pokazat Vam jednim primjerom.

Osudom od 17. septembra 1885. Br. 323|1564 bio je neki seljak na temelju S. 491. K. Z. radi uvriede poštenja na više dana zatvora odsudjen, jer je on polag osude nekog drugog seljaka javno obružio i to tim, što mu je kazao: »Imaš oči kao ris«. Ove rieči nebijahu u osudi navedene u jeziku, u kojem bijahu izrečene, naime u hrvatskom, već se je jednostavno rieč »ris« navelo, nu i tu pogriešnim pravopisom; t. j. mjesto »ris« »riž« a talijanski prevod glasi: »Tu hai gli occhi come il diavolo« t. j. »Ti imadeš oči kano i djavao. Ali »ris« nije isto što i djavao.

Tako je bio seljak odsudjen radi rieči, koju nije niti izgovorio (Čujte! na desnici.) te ako se reče: »Imaš oči kao ris«, nevriedja se tim nikoga, već upravo protivno, jer imati oči kao ris znači: bistro oko imati ili bistro gledati. Osuda se ova dakle temelji na posve krivom prevodu one rieči, koja bi bila imala biti glavnim temeljom osude.

Ja mislim, da je morao sudac u ovom slučaju prije nego li je izrekao osudu, potražiti ovu rieč u riečniku i tuj bi bio odmah našao, da »ris« nije isto što i »djavao«.

Nu imade i slučajevah, gdje sudbeni činovnici razumiju jezik al se radi neklonosti istim neslužе; tako bijaše primjerice kod kotarskog suda u Voloskom jednomu hrvatski sastavljenomu ugovoru pripisana legalizacionalna klauzula u talijanskom jeziku a podpisao ju činovnik, koji pozna posve hrvatski jezik (Čujte! čujte! na desnici), dapače on sam je Hrvat; ali odmetnikah imade svaki narod a tako jih imade žalibože i medju našim. Ovaj sam slučaj priobćio upravitelju ministarstva pravosudja al neznam, da li je koje i kakove korake u tom poduzeo.

Imade zakonah, naredabah, koje dopuštaju porabu slavenskog jezika, a kako se ove zakone ovršava, čuli ste iz onoga, što sam Vam do sada kazao a upoznati ćete takodjer iz ovoga o čemu ću govoriti. Prem je rečeno u ministerijalnom dekretu od 15. marča 1803., da imadu svi sudovi, u području kojih stanuju Slaveni, u slavenskom jeziku sastavljene spise bezuvjetno primati i po mogućnosti slavenskim strankam isto u njihovom jeziku riešavati i akoprem je S. 14. u jednom dielu Istre u kriposti stojećega talijanskog parbenog postupnika zakonom od 25. maja 1883. u tom smislu promienjen, da je strankam dozvoljeno, služiti se jedinim u zemlji običajnim jezikom, to nema ipak skoro nijednoga slučaja u Istri, gdje bi se hrvatsko ili slovensko podnesko riešilo u jednom od ovih jezikah. Meni bar nije poznat nijedan slučaj, gdje bi se bilo to dogodilo (Čujte! čujte! na desnici), a ovo nedogadja se niti tamo, gdje postoje za slične riešidbe gotove tiskanice i gdje nebi to stalo nikakva truda jer netreba tekar sastavljati ili napisati riešenje. A ipak bijaše spomenutim dekretom od 15. marča 1802. u stavci 5 svim sudovom Primorja dozvoljeno, da si pribave potrebite tiskanice u slavenskom jeziku za oglase svake vrsti, dekrete za imenovanje skrbnikah, zapisnike za svedočna obećanja, smrtne popise, edikte i za pomanje jednolične odluke, da se polag toga izdaju slavenskim strankam riešidbe u slavenskom jeziku. Usljed ministerijalne naredbe od 27. jenara 1866., Br. 187 bijaše naloženo kotarskim sudovom Primorja, da se u buduće ovom naredbom u interesu službe i samih strankah što obilatije posluže.

Moram se dakle protiviti onomu tumačenju veleštovanog g. specijalnog izvjestitelja što-no ga je podao u jučerašnjoj sjednici i koje ide za tim, da neimade slučajevah, gdje se nebi slavenskim strankam riešidbe u njihovom materinskom jeziku izdavale. U Istri nije' mi — kao što rekoh — poznat slučaj, gdje bi se izdale riešidbe u materinskom jeziku; bijahu dapače podnesci pisani slavenskim jezikom od sudovah kao sudbenom redu protivni odvrženi. (Čujte! na desnici).

Uslobadjam se navesti Vam u ovom pogledu vrlo drastičan slučaj. Na 25. aprila 1885. podnesao je predstojnik koparske »branilnice i posujilnice« trgovačko-pomorskomu sudu u Trstu zapisnik druge glavne skupštine onog družtva, kako to zahtjeva S. 16. zakona od 9. aprila 1873. D. Z. Br. 70.

Kod svakog novog izbora mora se naime imena odbora sudu priobćiti, da se jih unese u imenik zadrugah.

Budući je uredovni jezik onog družtva hrvatski, to je družtvo onaj spis sastavilo u tom jeziku. Nu trgovačko-pomorski sud odbio je taj spis (Čujte! na desnici) primjetbom, što je sastavljen u jeziku, koj nije kod onog suda običajnim. Predstojnik je u propisanom roku proti tomu uložio utok. Ovaj utok bijaše od trgovačko-pomorskog suda a limine (smjesta) s istog razloga zabačen. Sada nije preostalo predstojniku drugo, nego da se u propisanom roku izravno uteče prizivnomu sudu, koji je doduše utok primio al ga nije uslišao. Predstojnik nije se mogao takovim riešenjem ni pošto zadovoljiti; on se posluži izvanrednim revizijonalnim utokom te ga predloži polag sudbenog reda iznova trgovačko-pomorskomu sudu. Prem je prizivni sud podao naputak, da primi prva molba slične spise, zabacio je opet isti sud a limine utok (Čujte! čujte! na desnici).

Ovo je sasvim zaniekanje prava u najliepšoj sliei. Predstojnik mogao se još samo na prizivno sudište obratiti, koje je sve spise vrhovnomu sudištu predložilo. Vrhovno sudište nije pako potrebnim pronašlo niti da progovori rieč ob ovom protuzakonitom postupku suda prve molbe. Takovo postupanje biva tim čudnovatije kad se znade, da je u posve sličnom slučaju pred malo danah slično postupanje od istog sudišta kao očito protuzakonito, kao posve neosnovano i kao krivnja dotičnog sudca označeno.

Dozvolom g. predsjednika uslobadjam se pročitati jedan brzojav, tičući se one osude i nalazeći se u »Novoj sl. Pressi« od 9. t. m.

Ovaj brzojav potiče iz Praga 9. aprila t. g. a glasi: »Jučer najavljena odluka vrhovnog sudišta, kojom je utok kotarskog sudca Pivl-a u Gabel-u proti njegovoj osudi na nošenje troškovah, što nije primio češku punomoć i što je odbio češke utoke na prizivno sudište od, vrhovnog sudišta odbijen, temelji se na tom, da spisi sastavljeni u kojem zemaljskom jeziku nemaju biti usljed dvorskog dekreta od 22. decembra 1835. prevodeni već takovi od sudovah primljeni. K ovakvim spisom pripadaju i punomoći. Zabačenjem češke punomoći počinjena je očita protuzakonitost«.

Nadalje navadja se medju odlučujućimi razlozi, da nebijaše kotarski sud u Gabel-u vlastan utoke uložene od češkoga odvjetnika na prizivno sudište, o kojih je moglo jedino ovo sudište odlučiti, radi toga vratiti, što nebijahu sastavljeni u jeziku, koji nije u Gabelskom kotarskom sudu običajnim. Zabačenje punomoći i ovdje spomenutih utokah bilo je dakle posve neosnovano i prikazuje se u istinu kao krivnja kotarskog sudca Pivl-a, što je isto kao i zaniekanje prava.

Čujte gospodo moja, vrhovno je sudište uzelo ovo kao zaniekanje prava (Čujte! čujte! na desnici). »On je dakle usljed dvorskog dekreta od 11. septembra 1787. punim pravom bio odsudjen, da plati dru. Čardi troškove, koji su narasli radi utokah i pritužbah«.

U ovom slučaju, koji je — kao što ste čuli — jednak onomu, štono sam ga spomenuo, jer imademo u jednom i drugom posla sa spisi, kojimi se podastiru dokumenti; u jednom nalazi se punomoć, u drugom zapisnik sjednice, u jednom i drugom jesu pako utoci, upućeni na više oblasti i *a limine* od oblasti prve molbe odvrženi; u jednom slučaju dakle sudilo je vrhovno sudište — i tomu se je čuditi — sa svom strogošću, dočim nije u onom slučaju, kojeg sam ja spomenuo, niti jednu rieč kazalo. (Čujte! na desnici.)

Vrhovno je sudište jednostavno potvrdilo zabačenje trgovačkog suda i to iz sliedećih razlogah: prvo, jer je po njegovom nazoru zakon 25. maja 1883. Br. 70 u parbenom postupniku uporabljiv; drugo jer dozvoljava ovaj zakon porabu slavenskog jezika jedino kod sudovah u Istri a Trst nepripada Istri, i treće, jer se ima u prieporních slučajevih S. 4. patente 9. agusta 1854. uporabiti i jer je kod trgovačkog suda u Trstu njemački i talijanski jezik u porabi. Usljed toga nebi se moglo više u Istri, gdje je većina pučanstva slavenska, jednostavna nasliedna očitovanja i tabularne molbe podati u jeziku većine pučanstva, prem je dozvoljeno u važnijem parbenom postupniku služiti se ovim jezikom.

Što se tiče obrazloženja, to se uslobadjam učiniti kratku jednu opazku.

Istinito je doduše, da propisuje S. 3. patente 9. agusta 1854, da se moraju pismene molbe u izvan parbenih stvarih u sudbenom jeziku podnieti. Al pošto se radi ovdje o stvari izvanjskoj nipošto unutarnjoj, sliedi, da znači rieč »sudbeni jezik« isto što i »u zemlji običajni jezik«. Da je tomu zbilja tako, proizlazi iz S. 13. josefinskog sudbenog reda; u ovom bo je paragrafu sudbeni jezik sa zemaljskim jezikom izjednačen.

Što se tiče drugog razloga, da Trst nepripada Istri i da je kod spomenutog suda njemački i talijanski jezik u porabi, pripomenut mi je, da se djelokrug onog sudišta neograničuje samo na Trst, već da se on proteže i na jedan dio Istre, a naročito na Kopar, gdje je hrvatski jezik za stalno u porabi kao zemaljski i rad toga držim, da ovaj razlog nije valjan. Osim toga moram spomenuti, da je upravo navedenim dekretom od 22. decembra 1835. naredjeno, primati kod sudovah sve izprave bez iznimke, koje su sastavljene u jeziku, koj je u zemlji običajan; nadalje odredjuje se već spomenutom naredbom od 15. marča 1802. u četvrtoj stavci, da imaju sve sudbene oblasti Primorja, dakle i trgovačko-pomorski sud u Trstu, primati sve u slavenskom jeziku sastavljene spise i po mogućnosti iste u ovom jeziku riešiti.

Dapače, radi lagljeg razjasnjenja ove odluke bijaše povodom nekog posebnog slučaja naredbom 20. oktobra 1866. ministarstva pravosudja i dekretom primorskog prizivnog sudišta od 30. i. m. oglašeno.

Pošto odredjuje obćenito ministerijalni dekret od 15. marča 1802. izrično, da se imadu u sudbenih okružjih, u kojih stanuju Slaveni, u slavenskom jeziku sastavljene uložke od sudovah primati, bez ikakve razlike, da li se isti proteže na koji kažnjivi predmet, prieporno ili neprieporno pravno pitanje, to se imade svakako pripustiti primanje pravnih tužbah i drugih uložakah u prieporních pravnih pitanjih, u spomenutih sudbenih okružjih.

Posliedica po meni spomenute odluke najvišeg sudišta bijaše tu, da je družtveni predstojnik morao talijanski prevod dotičnog zapisnika nabaviti te istoga kasnije sa talijanski sastavljenim uložkom podnieti. Na to bijaše dakako stvar riešena.

Ovaj slučaj bijaše sa podneskom od 11. febrara t. g. njegovoj preuzvišenosti g. upravitelju ministarstva pravosudja dojavljen, da se shodna poduzmu, kako bi i Slaveni Istre postali ravnopravni, što njim je zajamčeno temeljnimi zakoni.

Ja sam upravio takodjer interpelaciju u sjednici 9. oktobra t. g. na njegovu preuzvišenost g. upravitelja ministarstva obzirom na protuzakonito postupanje kotarskog suda u Pazinu, prigodom jedne tamo obdržavane razprave. Na otu interpelaciju nedobih do sada odgovora.

Moram dakle zamoliti njegovu preuzvišenost, da mi već jednom odgovori na tu interpelaciju u interesu stranke, o kojoj se tuj radi.

Na koncu navesti ću jošte jedan slučaj, koji označuje žalostno stanje Slavenah u pitanju pravne zaštite.

Trojica slavenskih svećenikah podnieli je tužbu radi uvriede poštenja kod okružnog suda u Rovinju proti uredniku političkog časopisa »L' Istria«, koji je glasilom liberalne talijanske stranke, i to radi jednog dopisa, uvrštenog u tom časopisu.

Kod razprave, obdržavane kod spomenutog suda dne 20. i 21. septembra 1883. bio je urednik sa jedanajst proti jednomu glasu od obtužbe riešen. Ja se neusudjujem izreći sud o tom provoreku, nu moram napomenuti nekoje okolnosti, koje su s tim u savezu.

Dne 19. septembra one godine, neposredno dakle pred danom razprave, bijahu porotnici sa večerom pogošćeni.

Imena one gospode, koja su pripravila tu gostbu, neću da spominjem radi obzira napram istim, jer čin taj njim nesluží nipošto na čast. Iza razprave počinio je branitelj tu netaktičnost, što je pohvalio pravorek porotnikah označiv ga *potriotičnim*. Isto tako je nakon razprave jedan od porotnikah, onoga druga, koji je glasovao sa »kriv« javno obružio.

Ove su se činjenice čitale u javnih listovih a pošto nebijahu od nijedne strane oprovrgnute, moram je smatrati istinitimi. Odatle može-te pako gospodo zaključiti, kako je daleko zasliepljenost i strast jedan dio naših protivnikah zavela. Ja sam iskren pristaša porotnih sudovah, te držim iste veomu spasonosnom institucijom. Al mislim ujedno, da se ima postarati za potrebito jamstvo, da se isti sačuvaju u pravoj čistoći. Takovim jamstvom držim ja osobito razvitu pravnu sviest i strogu savjestnost, a to su zahtjevi, koji odvise od visoke kulturne naobrazbe pučanstva. (Pravo! pravo! na desnici). Nemade li ovih uvjetah, tad nam je pogibelj zloporabe vrlo blizu. Što se tiče Istre, to zaista nije ovaj po meni navedeni slučaj takav, da nas ohrabri.

Ja mogu bar ovdje otvoreno očitovati, da, kad bi imali moji suplementi birati, deli imaju biti sudjeni po poroti ili po pravnički naobraženih sudcih, da bi oni dali uvjek prednost ovim posliednjim.

Ovo je žalostno stanje, al je žalibože istinito. Slučaj, što no sam Vam ga, gospodo moja, naveo, podaje Vam tomu najnepobitniji dokaz. (Odobravanje na desnici.)

* * *

Ministar i upravitelj ministarstva pravosudja Dr. barun Pražak odgovorio je mjesto zastupnikom Dru. Nitsche i Dru. Vitezicu sliedeće:

Visoka kućo! Biti ću vrlo kratak. Obadvojca gg. zastupnikah progovorili su o djelovanju porotnih sudovah, i to obadvojica sa protivnog gledišta. G. zastupnik Dr. Nitsche osvrnuo se u posebnom slučaju na jednostrani sastav — po njegovom sudu — porote. Nemogu znati, da li bijaše godišnja lista tako sastavljena, da je ona dala povod jednostranomu sastavu porote. Ja sam opetovano izjavio, da sam u svih slučajevih, o kojih sam doznao, gdje se nisu držali sudovi zakonitih propisah u sastavljanju godišnjih listah, posredovao i u tom pravcu sudove sjetio, da postupaju kod sastavljanja liste porotnikah polag zakona.

Naravno je, da sudovi — u mnogih slučajevih želi pučanstvo samo, da se ga nepozivlje s daleka kao porotnike — sastavljaju godišnje liste tako, da sudjeluju kod toga sudu najbliži kotari i mjesta. Opetovane pritužbe u tom pravcu prinukaše me, te sam sudove u dotičnom slučaju ozbiljno učinio, da se napose tamo, gdje su narodnosti u pojedinih okružjih pomiješane, pazi na to, da se uzme obzir na mješovitost pučanstva kod sastavljanja godišnjih listah. To mogu obećati koli g. zastupniku Dru. Nitsche, toli g. zastupniku Dru. Vitezicu. Više nemogu u tom učiniti.

G. zastupnik Dr. Vitezić pokazao je i na manjkavost pravne uprave u Istri. On se je pritužio, da se naredbe kod provadjanja ravnopravnosti jezikah od sudovah neuvažavaju, te je naveo više slučajevah. U koliko se radi o odlukah sudovah, mogu ja samo u toliko pri tom djelovati, da sudove poučajem i na zakon svraćam.

G. zastupnik spomenuo je jedan slučaj, gdje se je zatražilo pomoć ministarstva pravosudja, pošto bijaše jur odlučeno od sudovah, jer je bilo zaniekano protokoliziranje jednog hrvatskog spisa od trgovačkog suda u Trstu. Ja neću da izrečem moje mnenje o odluci vrhovnog sudišta. On je prispodobio sa ovim slučajem neki slučaj iz Češke. Slučajevi jesu doduše slični nu nisu isti. Što se tiče spomenutog slučaja radi protokoliziranja kod trgovačkog suda, to sam se ja obzirom na postojeće naredbe tako izjavio, da se je imalo ono protokolizirati. Onaj po g. zastupniku Dru. Vitezicu urgirani odgovor na njegovu interpelaciju, tičuću se jedne sudbene razprave u Pazinu, sliedit će do mala. To je sve, što sam imao štovanoj dvojici gg. zastupnikom kazati.

Pogled po svietu.

U Trstu, 28. aprila 1886.

Slaveć čovječanstvo ovih posliednjih blagdanah uspomenu uskrsnuća svojega Spasitelja, nije se toliko bavilo svjetskimi dogodjaji, što je i uzrokom, da neimamo na političkom polju osobito važnih viesti.

Carevinsko vieće, koje je u svojoj posliednjoj sjednici primilo zakon o narodnom ustanku (Landsturm), sastat će se opet 5. sliedećega mjeseca, da nastavi svoj rad. Nadat se je, da će razprave bit mirnije nego li što su bile one do uskrsa, gdje su se stranke više puta jako zagrizle. Najteže bijaše kod zakonske osnove o narodnom ustanku, gdje se je radilo o tom, da se nametnu narodom novi tereti, jer će u slučaju skrajne potrebe morat ustati svi za oružje sposobni muževi od 19. do 42. godine, da brane svoju zemlju od neprijateljske navale. Buduć imaju već slične zakone skoro sve europejske države, to nije ni naša država mogla zaostati, te je stoga priredila shodan zakon. Mi ćemo našim čitateljem u kojem od budućih brojevah razložiti važnost i smjer toga zakona.

U Galiciji dogodila se posliednjih danah grozna nesreća. Izgorio je skoro čitav grad Stry. Škoda iznaša nekoliko milijunah forinti.

Dalmacija ima svojega namjestnika. Imenovan je takvim general Blažeković, rodom iz Zagreba. Služi već kao vojnik deset godinah u Dalmaciji te poznaje točno tamošnje pučanstvo, njihov jezik i njihove potrebe. Ovim imenovanjem — reć bi — zadovoljan je naš narod u Dalmaciji.

U Hrvatskoj umirovljeni su posliednjih danah nekoji sudci vrhovnoga suda a glasa se, da će bit umirovljen i predsjednik istoga suda. Nekoji veliki župani, koji kod nove organizacije uprave gube svoja mjesta, imenovani su il će bit imenovani za sudce kod rečenoga vrhovnoga suda. Grad Zagreb voljan je bezplatno ustupiti mjesto za gradnju novoga zemaljskoga kazališta nu želi, da se nesagradi na Sajmištu nego na Jelačićevom trgu kao središtu grada.

Iz Srbije se piše, da se je tamo sdružila liberalna sa radikalnom strankom, te da će se uzajamno podupirat kod obavit se imajućih izborah za narodnu skupštinu. Ristić, glava liberalne stranke, bio je opetovano pozvan k srbskomu kralju, da dade savjeta u zamršenih odnošajih te kraljevine.

Ovih danah izdao je sultan ferman, kojim imenuje Aleksandra, kneza bugarskoga, general-guvernerom iztočne Rumelije. Knezu ostavlja se sloboda, da upravlja tom pokrajinom, kako najbolje znade. Tim je za neko vrieme riešeno bugarsko pitanje.

Grčka počela je pripravljati vojsku odmah kako je protjeran iz iztočne Rumelije turski guverner te proglašeno sdruženje sa Bugarskom. To se je sbilo u septembru prošle godine. Od te doba čitalo se svaki dan po novinah, kako i koliko Grčka napreduje u oružanju te koliko je već momčadi pod oružjem. Strašila je mnogo, nu nije joj se dalo povući mača iz koricah, jer je znala, da bi ju Turska lahko samlela. Naprotiv dala se je Grčka mnogo prositi od europejskih velevlastih, da nesrće u pogibelj. Potomci junačkoga Temistokla uvidiše konačno, da nemogu ratom ništa postići te izjaviše, da će mirovati. Ministar-predsjednik Delijanis poručio je zastupnikom velevlastih u Ateni, da će Grčka svoju vojsku odpustiti i to naročito usljed želje Francezke, pošto je ova izjavila, da je velika prijateljica Grkah, te da će nastojati u svakoj sgodi podupirati prave grčke želje. Buduć nisu ostale europejske velevlasti htjele kod toga pripustiti svu zaslugu Francezkoj, to su upravile i one po svojih poslanicih ultimatum na Grčku, da u 8 danah razoruža. To će Grčka sada tim lasnije učinit.

U Italiji je razpušćen sabor te urečeni novi izbori za 23. i 30. maja. Novi sabor ima se sastati 10. junija.

U Francezkoj i Belgiji su se za čas umirili socijaliste, barem nečuje se već o nikakvih izgredih.

Gladstone nailazi u englezkom parlamentu na veliki odpor proti poznatim predlogom o autonomiji Irske te nije nade, da će se njegova želja za sada oživotvoriti.

Franina i Jurina.

Fr. Ča si i ti bil Jurine za pust u Draguću pol medveda na fraje.
Jur. Bože pomozi, ča si spameti, da sam ja bil s medvedom na fraji.
Fr. Pur da su po oni ohćini pobirali jaja i klobase za fraju storit.
Jur. Ha, ha . . . . to ti je bila fraja.
Fr. Ča misliš da ni bilo nič drugo? Znaš da je on sam hodil po mestu novce pobirat za drugo kupit i svaki, koji je hotel a njim na fraju, moral je prvo platit 70 novčić.
Jur. Zač se je pak plaćalo napred?
Fr. Pur nisi ni ti čeranji, bih moral znat, da ki ča kupi treba da plati.
Jur. Dragi ti . . . nemoj tako govorit, ča misliš da nima saakova peršona kakovu desetaču za preskrbit ča treba svojim gostom?
Fr. E! mučimo no.
Jur. Jeli ih pak čuda nabral?
Fr. A je nekoliko je pod strah, zač oni ki nisu hoteli platit, kratil ih je sa »tenjozi«!
Jur. Ča su mu na to odgovorili?
Fr. A bome, da oni hoćeje doma večerat svojimi ljudi a ne po ljuckih kućah.
Jur. Dobro su mu odgovorili i pošteno učinili, da su doma ostali.
Fr. Ča pak on?
Jur. Ča doš? rep med noge i doma.
Fr. Tako se dogodi onim, ki bi hoteli jest »a maka«.

* * *

Fr. Si videl pondeljak v Opatije carlatana?
Jur. Videl san carlatana i arlekina.
Fr. Su pak ča slagali?
Jur. Zač nebi? Carlatanu su dišeli naši soldi a arlekinu smrdele naše pesmice.
Fr. Tako ni ča mej njimi zibirat.
Jur. Ne čuda.

Različite viesti.

Odlazak prejasnih nasliednikah priestola iz Dalmacije. Prejasni nasliednici priestola odputovali su 19. t. m. parobrodom »Greifom« sa otoka Lokruma. Kako javljaju listovi, prejasni nasliednici priestola putovali su po ovom programu: U utorak, u 5 urah po podne prispjeli su u Split; u sriedu u 8 urah u jutro odputovali su iz Spljeta u Šibenik, kamo su prispjeli u 2 sata po podne te ondje noćili su na parobrodu »Greifu«. U 11 satih digao je »Greif« jedra te odplovio u Zadar. Prejasni nasliednici priestola prisustvovali su drugi dan u Zadru tihoj misi, a u 1 sat po podne krenuli u Poljanu, kamo su prispjeli u 5 urah. U subotu imala je biti u Poljani, na parobrodu tiha misa, a zatim je parobrod odputovao na otok Krk te prispio u grad Krk u subotu s večera. Na uzkrs prisustvovali su visoki putnici u Krku službi božjoj, a po tom otišli na Rieku, kamo je parobrod pristao pod večer. Tu su prejasni nasliednici proboravili 26 satih; na uzkrsni ponedjeljak prisustvovali su na Rieci službi božjoj a poslje podne objedu kod gosp. nadvojvode Josipa. U 8 satih s večera krenuli su posebnim vlakom u Beč, kamo su prispjeli 27. u jutro.

Iz Zadra javlja se 21. o. m.: Kraljević nadvojvoda Rudolf i kraljevna Štefanija prispjeli su jučer, dolazeći iz Korčule, u 1½ ure sa parobrodom »Greifom« u Omiš, a u 6 satih u Split. Grad bio je svečano razsvietljen, a na obali paljen je uz svirku glasbe vatromet. Jutros u 7 ura odputovao je kraljević ranim vlakom u Drniš. Kada se je dovezao na obalu, dočekalo ga je pučanstvo živim klicanjem. Kraljevna odputovala je u 8 urah sa parobrodom Greifom u Šibenik; prolazeći kraj Kaštelah, pozdravljalo je pučanstvo visoku gospodju burnim klicanjem.

Iz Zadra javlja se 22. o. m.: Kraljević Rudolf i kraljevna Štefanija odputovali su iz Šibenika u 11 i pol ure pred poldne. Kuće, ležeće uz šibeničku obalu bijahu sinoć sjajno razsvietljene. Prejasni nasliednici priestola zahvališe se po svojem vrhovnom dvorskom meštru grofu Bombellesu kotarskomu upravitelju tako na sjajnoj razsvjeti, kao na srdačnu dočeku, kojim su od pučanstva susretani. Pučanstvo bilo je radošću uzrujano, te je klicalo najživlje, kada su sa jahte Njihove Visosti počele letiti rakete; tako sjajna razsvjeta parobroda pomorske oblasti Andatta, te bezbroj čamacah, na kojih je paljena bengalička vatra, pružalo je u tihoj noći vrlo sjajnu sliku. Prejasni nasliednici priestola primili su na brodu podnačelnika viteza Fontanu Valsallau, kao zastupnika odsutnoga načelnika Šupuka, te su mu ponovno zahvalili na srdačnih ovacijah pučanstva. Parobrod krenuo je uz burno klicanje pučanstva uz zvukove pučke himne.

Prejasni nasliednici priestola prispjeli su u Zadar u četvrtak u 7 satih s večera, te su od silnoga množtva, koje prekriljivaše obalu, dočekani uzhićenim klicanjem. Po čitavom gradu vijahu se zastave, a dvije vojničke glasbe svirahu pučku himnu.

Novi župnik u Pomjanu. Pomjanska župa je veoma srećna odkad je došao za župnika velečastni gospodin Ljudevit Vodopivec. On je jako radio u crkvi i u školi, a njegovi župljani počeli su se s njegovim dolazkom tako rekuć preporodjivati u svakom obziru. Već njegovim prvim nastupom pridobio si je srce svojih župljanah, i oni odtud upravo slastju njegove propoviedi slušaju. Ovoga uskrsa jih je upravo iznenadio na uličnicu s krasnim pjevanjem muke i smrti Isusove. On izpred oltara, a po njem uvježbani dečki i djevojčice, kad svi zajedno kad pojedince su mu odgovarali. Milina bilo je slušati. Takova šta, odkad Pomjanci pamte, tamo još nebijaše. Mnogim su suze orosile lica, a svi su se čudili kako je mogao g. župnik naučiti njihovu djecu u kratko vrieme onako ljepo pjevati.

Mogao jih je da. Njegov trud i prijazan postupak s djecom pridobio je ovu za se. Ona marljivo školu polaze, i ako nisu jako zapriečena svaki dan u nju dodju. A kad učitelj, župnik, marljivo podučaje, a djeca marljivo školu polaze, tad se može mnogo doseći.

Sad se u Pomjanu groblje uredjuje, već se je ustrojio odbor za povećanje i poljepšanje crkve. A pak će doć na red škola i župni stan.

Sve će ići dobrom voljom i božjim blagoslovom.

Riešen obtužbe. Kod posliednjeg zasjedanja rovinjske porote bio je čestiti naš prijatelj i vrli župnik u Vrhu g. Ivan Vranić osudjen radi »zloporabe uredovne vlasti« na tri mjeseca zatvora i na platež sudbenih troškovah. Osudjeni prizvao se na to na vrhovni sud u Beču te bijaše pred uskrsnimi blagdani riešen obtužbe, dotično bijaše rovinjska osuda ukinuta. Liepšeg uskrsnog dara nije si za stalno mogao zaželjeti g. Vranić nego li bijaše ovaj, znajuć, da mu je bilo u Rovinju odlučeno, sjediti u zatvoru duga tri mjeseca i nositi silne troškove. Veselimo se i mi što ga je vrhovno sudište pronašlo nevinim i to tim više, buduć su se njegovoj nesreći već unapred silno veselili njegovi i naši narodni neprijatelji.

Porečko »klepetalo«, koje je u dugih dopisih crnilo i klevetalo g. Vranića, te unapred njegovu moralnu i materijalnu propast prorokovalo, može se sada primiti za nos.

Občinski izbori u Voloskom. Tršćanski list »Il Mattino« koga je urednik poznati Enrico Matcovich, bivši urednik drage riečke »Bilancie« zatim splitskog »Avvenira« pa zatim plaćeni suradnik tršćanskih: »Indipendente«, »Alabarda« i ostalih nam osobito prijaznih talijanskih listovah u Primorju, donio je ovih danah za njega vrlo veselu viest, da su najnoviji občinski izbori u Voloskom izpali »posve u smislu narodno-talijanskom, bivši mržena hrvatska stranka sramotno potučena« (completamente in senso nazionale italiano, andandone l'invito partito croato ignominiosamente disfatto).

Isti list zaključuje svoju veselu viest s riečmi: malo po malo počima si »krčiti put načelo! Fiat justitia! fiat lux!

U koliko je nam poznato, nije kod posliednjih občinskih izborah u Voloskom niti jedan Hrvat sudjelovao, da se pače tamo ni znalo nije ni kad se biralo zastupstvo ni načelnika, te se potom nemože govoriti ni o kakvom porazu hrvatske

stranke; pa sasvim tim šiljemo i mi našim voloskim »nazional italianom« svoju posjetnicu na ruke gosp. Augustina Rajčića, recte Rajcicha, s molbom, da nas izvoli usrediti imenikom tih novih Talijanah, koji ga okružuju pa da im i mi u našem listu objelodanimo svietlo, čisto talijanska imena.

Netražimo mnogo, pa zato očekujemo od g. Gustina tu malu uslugu tim više, što znamo, da je on, protivno od onoga što brbljavi Matcovich piše, »dobar Hrvat«, kako nas je on sam sto puta uvjeravao, kad je ono njegov sin u Kastvu učio i od »Bratovštine hrvatskih ljudih u Istri« novčanu podporu primao. Dakle i opet, Voloski Talijani, primite naše čestitke!

Drugi uskrsni blagdan u Kopru. Uskrsni blagdani obično nisu ovdje najmirniji. Mirnoća posta kao da se hoće naglo prekinuti. Ljetos se jih je u manje od 24 ure više dogodilo. Nekako na prolazu izmed uskrsa i uskrsnoga blagdana dogodila se je prva. Častnici slavili su promaknuće nekih svojih drugovah u gostioni u posebnoj sobi. Htjelo je u ovu i nešto mladjih gradjanah koparskih. Častnici želili su biti sami. Dotični gradjani nisu bili tim zadovoljni. Došlo do rječkanja, pak i do guranja i nešto tučnje, kojoj da ima i znakovah. One gradjane zatvorili su kod gradske policije.

Posve neodvisno od toga dogodila se je u jutro druga. Gradski stražar, koj je još u jutro govorio s raznimi znanci, prošetao se je do groblja, i tu, pred grobljem, za biela dana, oko 8 urah, ubio se iz revolvera. Bio je rastavljen od zakonite žene i vele, da je on s drugom, a ona s drugim živila. Od takova življenja što se je boljega moglo i očekivati. A k tomu se pridružila i nemogućnost uzdržavanja.

Možda uru za tim vodio je stražmeštar izučenoga mladića, došavšega kući blagdanovati, u zatvor. I on je u njem. U njega da se je našlo nekakav stajno tiskani list odbora«......... ta znate kogu. Mladić je žrtva politike..... neprestana nada s jedne i zabašurivanja s druge strane. To je treća.

Svršilo s prvom eto i ovo. U večer oko 8 i pol čuje se vojnička trublja znakom »ritirade« pak »alarma«. Spoznavši glas, sve je nastojalo, da bude čim prije pod svojim krovom. Vojnici su trčali što brže može, da se opreme i izadju. Izašli su oboružani. Metnuli se u red, prezentirali, bili su prozivani, ostali su kakvo pol ure, pak se povukli u vojarnu.

Dvostruko to tumače. Vojnici su poslije podne i pod večer hodili po gradu u redovih po više jih zajedno. Bijaše mnogo svieta. Zadjeli su se kadkad u ljude, kao da su jih gurnuli. Ljudi da su se potužili kod občinskog načelnika pak kod kotarskoga glavara. Ovaj, obukav se u uniformu, da je izašao i mirio najprije gradjane, pak išao k vojničkomu zapoviedniku i činio pozvati vojnike prije obične ure. Jedni tako.

Drugi ovako. Oni mladi gradjani i onaj izučeni mladić su u zatvoru, što gradskom što sudbenom. Zatvori su u sgradah što na trg gledaju, gradski baš u prizemlju. Na trgu se je poslije 8 ure ljudih sakupljalo i bilo je krike, reć bi i natezanja izmed gradskih stražarah i gradjanah. Pa s toga uzroka, da se je alarmiralo, hoće drugi. Bit će s jednoga i drugoga.

Medju tim one mladih gradjanah prevelo se drugi dan u sudbene zatvore, gdje su jošte zatvoreni; a radi onoga mladića izučenoga, vodi se iztraga. Kako, doznat ćete možda kojom drugom prilikom.

Novo zastupstvo u Baški, bijaše, kako nam od tamo javljaju, od c. kr. namjestničtva potvrdjeno. Tim će zauzeti onu občinsku upravu novi značajni i pošteni muževi, koji će liečiti stare rane, zadate onoj občini lošom vladavinom bivših vlastodržacah.

Jubilej krunitbe. Ove će se godine navršiti 800 godinah, odkako je prvi kralj češki Vratislav Premyslovac okrunjen, te se javlja iz Praga, da ondje kane tu osamsto-godišnjicu sjajno proslavit u korist »središnje matice školske«.

Kolera u Italiji. U susjednoj kraljevini nije kroz cielu zimu kolera posve prestala. Pojavljivala se je sad ovdje sad ondje a u najnovije vrieme bilo je više slučajevah te strašne bolesti u Brindisi-u, Padovi i Mletcih.

Preporučamo našemu puku, da se na vrieme oboruža proti tomu groznomu gostu, a najbolje je k tomu sredstvo: čistoća u odjelu, hrani, u kući i izvan kuće.

Pučanstvo njemačkoga carstva. Ovih danah obielodanjen je u Berlinu pučki popis za čitavu njemačku državu, koji je obavljen 1. dec. god. 1885. Po popisu bilo je u Njemačkoj 46,840.587 dušah prama 45,234.061, na 1. dec. 1880. U tih 5 god. priraslo je dakle 1,606.526 dušah, a prosjekom na godinu 0·50 postot.

Ciganin lovac. Neki gospodar podje u lov, a da nebi samotan, prizva ciganina kano za nevolju drugu, obećavši mu polovinu lovine. Ciganin se tomu veselim srcem odazva u sigurnoj nadi, da će biti dionikom gospodarove lovine. Tako zajedno krenuše k lovištu, gdje ciganin prvi na hrastu opazi jato vranah i gavranah, našto podiže svoju pušku i sredom ubije vranu, koju velikim veseljem spravi u svoju torbu. Ali posluži srećica i gospodaru, koj takodjer ubi zeca, te s njim u svoju torbu. Tako sada obadvojica svaki svojom lovinom vratili se kući al ciganina se je uvjek vrtilo po glavi, kakva li će to sad biti dioba? Došavši kući, izložiše svaki svoju lovinu, t. j. gospodar zeca a ciganin svoju vranu. Ciganin upiliv oči svoje u zeca, položi uz njega svoju vranu. Našto mu gospodar reče: No što gledaš ciganine? daj dieli! E pa dobro gospodaru, odvrati ciganin, evo: Voliš li gospodaru vranu? e pa nek bude tebi vrana, a meni zec. No voliš li zeca? neka bude meni zec, a tebi vrana. I tako je svakako gospodaru — volio il nevolio — pripala vrana, ciganinu zec. A nauk:

Svaki kožu k' sebi dere,
Što je bolje sebi bere,
Ko što kosac k' sebi kosi,
Tako svaki sebi nosi,
Bio prostak il u časti
Svoju bradu radje masti.

Borožanin.

Izgorio grad. O velikom požaru, koji je prije desetak dana uništio galički grad Stry, javljaju se odanle ove viesti: kuće u nutarnjem gradu i u daljnjih ulicah izgorjele su sve do željezničke ograde. Od javnih sgradah moglo se je spasiti samo poštarski ured. Prieko sto osobah nastradalo je životom. Kod odnašanja ruševinah iznose se neprestano na vidjelo čovječje kosti. U lavovskoj bolnici smješten bi transport ranjenikah. Odavle, iz Lavova, odpremljeno je hrane u Stry, gdje na hiljade ljudih, ostavši bez krova i čitavoga imetka, blude pod vedrim nebom. Nemože se ni opisati nevolja, koja je u onom pučanstvu iznenada zavladala. Namjestničtvo, zemaljski odbor, lavovsko gradsko zastupstvo i štedionica, odpremili su kotarskom kapetanatu u Strynovacah, no to nedostaje ni iz daleka, da se nevolja ublaži. Zato će se svuda pokrenuti sakupljanje dobrovoljnih prinosah i priredjivati u korist postradalih dobrotvorni koncerti. Kako se je vatra porodila, nezna nitko kazati. Strašna oluja priečila je svako spasavanje.

U svem izgorjelo je 600 kućah; štete je do 4 milijuna forintih; do 6000 osobah ostalo je bez krova i kruha. Izgorjelo je mnogo osobah, medju timi bolestnih i djece. Do sada ostavilo je grad do 2000 pogorelacah, koje je Albrechtova železnica odvela bezplatno u posebnih vlakovih. U Lavov stiglo je stotinah pogorelacah. Lavovski trgovci izgubili su u Stryju do 500.000 for. Od osjeguravajućih družtvah izgubilo je najviše krakovsko družtvo, koje ima platiti do 500.000 for. odštete. Vatra porodila se je u subotu posle podne u Kazimirovoj ulici kraj rusinjačke crkve: duvao je silan vjetar, a kako nema vatrogasnih spravah, nije se nesreća mogla odkloniti. U isti čas gorjelo je 15 ulicah. Stanovnici bijahu čitavo vrieme u gradskom vrtu Olžanki. U pol ure bio je sav grad u plamenu. Stanovnici morali su prolaziti gorućimi stubami, na ulicu bacano je pokućtvo i odjelo.

Od bogataša spao na prosjaka. U posliednjih nemirih po Belgiji postradao je od svih veleobrtnikah najljuće tvorničar staklenine Bodoux, komu su buntovnici razorili sve tvornice i skladišta, vriedna dva milijuna frankah. Bodoux došao je pred dvadeset i dvije godine kao siromašan staklar u Belgiju; neumornom svojom marljivosti postigao je, da ga je gospodar mu, Devandre imenovao svojim poslovodjom, na što je oženio njegovu kćer. U posliednje vrieme radilo je u njegovih tvornicah do dvie hiljade radnikah. Kada je nemir započeo, Bodoux izjavi odmah, da valja radnikom zadovoljiti te je i podpirao njihove zahtjeve. Na večer priniese mu zahvalni radnici serenadu, no medjutim prostrieše strani ljudi glas, da je Bodoux privolio na zahtjeve radnikah samo zato, kako bi uhvatio vremena, dok dodje vojska. Radnici pobjesniše, provališe u njegov stan namjeravajući, da ga umore. Nesretnik, koji je u nekoliko satih od milijunaša spao na prosjaka, gotovo će da poludi.

Moderni kopači blaga. Kako javljaju englezki listovi, dignuto je nedavno iz mora, kraj velikih kanarskih otokah 90.000 funtih šterlingah. Svota ležala je milju od južne granice spomenutih otokah, a bila je propala prije dvie godine sa novim Španjolskim parobrodom »Alfonzom XII.« Novci bili su osigurani kod Lloyda, te jih je ovaj, kada je parobrod propao i izplatio. Poslie godine danah poslan je kapetan Stevens sa tri ronca, da propalo blago dignu. I pošlo jim je za rukom dignuti devet sandukah sa 900.000 for., dočim deseti sanduk nisu mogli naći. Radili su punih devet mjesecih najvećom uztrajnosti i vještinom. Bilo je najteže, dok su svladali silan tlak, što ga voda čini na takovu dubljinu. Jedan od ronacah, po imenu Lambert, ostao je jedanput u vodi duže nego bi bio imao; voda uzela mu je obje noge. Kapetan i ronci nalaze se u Londonu, gdje njihova zgoda pobudjuje veliku senzaciju.

Prolaz kroz suečki kanal. Po godišnjem izvještaju družtva ovoga kanala, prolazilo je njim za godine 1885, 3624 brodovah, sa objemom ukupno od 8,985.000 blatnih, a 6,336.000 čistih bačavah (tonah). U broju tih brodovah zastupana je Englezka sa više od jedne četvrtine brodovah; jer je račono godine prošlo kanalom 2734 englezkih brodovah sa objemom od 48,004 čistih bačavah. Za Englezkom stupa Francezka sa 294 brodovah i 850.000 bačavah; Holandija sa 180 brodovah i 345.000 bačavah; Njemačka sa 155 brodovah i 284.000 bačavah; Italija sa 100 brodovah i 240.000 bačavah, napokon Austro-Ugarska sa 69 brodovah i 165.000 bačavah. Ovo su glavne države, koje upotrebljuju kanal sa ukupno 3500 brodovah i 8,780.000 bačavah. Na sve druge pomorske države kao što Španija, Rusija, Norveška Turska, Egipat, Portugal, Japan, amerikanske države, Danska, Belgija i Grčka odpada ostatak od 124 brodovah sa 246.000 bačavah.

Broj putnikah, koji su prošli kanalom iznosi 201.772, medju kojimi 112.230, vojnikah. Od ovih potonjih odpada na Englezo 43.817, na Francezo 48.055, na Turke 6575 na Talijane 9163, na Holandeze 2900, na Ruse 1075, na Španjolce 1062, ostatak sačinjavaju Niemci, Japanci, Portugizi itd.

Od 89.542 putnikah nevojničkih, spada njih 47.068 na različite narodnosti, najviše ima medju njimi Englezah i Austrijancah; 24.172 musulmanskih hodočastnikah, koji idu i vraćaju se iz Meke, 2290 Rusah osudjenih na izgon u Sibiriju i 2908 ruskih kolonah, putujućih u Sibiriju ili vraćajućih se odanle.

Neuku nauka.

Kakav gospodar takov sluga. Neki englezki plemić imao vrlo liepo i obsežno imanje (posjed), koje mu moglo nositi kakvih 8000 forinti. Odluči, da će ga gospodariti, ali za nekoliko godina se na toliko zadužil, da je polovicu posjeda bio prisiljen prodati. Videći da nemože uspjeti, dade drugu polovicu nekom gospodaru na 12 godina u zakup (arendu). Kad je 12 godina minulo, reče zakupnik gospodaru: ne bi li bio voljan prodati mu sav posjed što ga u zakupu drži.

Gospodar sav u čudu zapita; »ma kako ste za Boga mogli si tu steći toliko novacah, da to imanje kupite? Kako ste to gospodarili? Ta ja sam još jedanput imao toliko sjenokošah i oranicah, nisam nikomu plaćao zakupnine, pak nisam uspio, ma pače se još i zadužio. Vi mi pako plaćate svake godine 4000 for. zakupnine, pak sve hoćete sad imanje kupiti. Kako ste to uradili? »Posve jednostavno — odgovori zakupnik — razlika našega gospodarenja stoji u riečima: »idite« i »idimo«. Vi ste svojoj služinčadi i težakom govorili: »idite na posao« pak ste ostali doma. Ja sam pako vazda prvi ustajao te svojim ljudem govorio: »hajd idimo sad na djelo, te sam s mojimi radnici čitav dan bio, dočim ste vi dugo ležali u postelji, a težaci su radili, kako su htjeli«.

Sad je tek uvidio plemić — ali prekasno, da gospodar mora prvi ustajati, svagdje biti, te vazda nadgledati svoju družinu i težake, jer te ljude treba držati uvjek pod pazkom. Družina i težaci svagdje su si jednaki, ako se ne nadziru, posao se kojekako obavi. — Istina je prava: kakav gospodar takav sluga — jer samo oko gospodarevo tovi blago.

Cipelarstvo (postolarstvo) u Americi. Sviet se čudi prekrasnim postolarskim radnjam, koje se kod velikih izložbah iznašaju na ogled, ali još je mnogo zanimljivije gledati samu radnju, na kakav umni način se ta obuća proizvadja sa raznimi strojevi. Na izložbah industrijalnih predmetah u Milwaukee i Bostonu otvorila je uzorna tvornica obuvalah ob Houghtona, Coolidge & Comp. radionicu da občinstvu predoči silni napredak današnjega obrta. Za šalu namjestila je tvrdka uz tu novovieku postolarnicu takodjer poštovanoga postolarskega majstora po staroj modi sa crudjem, kakovo se je rabilo prije stotinu godinah. Sa cienici tvornice dielila se je i jedna knjižica o ljudskoj obući od najstarijih vremenah svih narodah, sa slikami sandalah od drva, kože, pusto, sukna itd., čim su si u prastaro doba ljudi štitili noge po piesku i kamenju, na koje su uvjek u kući opet svukli ili od remenja rješili. Osobito su Rimljani pravili bogate sandale i tek u sredjem vieku je čizmarstvo razvilo se do nekog savršenstva u razsipnom nakitu, da su vlade posebnimi zakoni zabranjivale pretjerani ukus postolarah. Do nedavno su jošte mužke i ženske cipele pravljene samo rukodjelom, na jednoć počelo se je i kod tog zanata misliti na strojbena pomagala i prvi takov aparat bio je za zabijanje klinacah u mužke škornje, dok nije Elia Howe izumio god. 1845. šivalo i tim iznašašćem prouzročio nečuveni pokret kod svega švela a posebno kod postolarstva, kad nije trebalo više šilom i dretvom prišivati poplat na gornju kožu.

Šivalo i drugi različiti izumi posve su preinačili ovu granu obrta. Godine 1855. proizvadjahu u amerikanskom gradu Lynu 6515 mužki i 11,020 ženski radnici samo čižmah i cipelah u vriednosti preko 4 milijuna dolarah, ali sa naprednimi strojevi narasao je godine 1872. proizvod u istom gradu na 14.000.000 dolarah a u čitavom Massachusetu na 53 milijuna. Kao dostojni prestojnik ove struke obrta je napomenuta tvrdka Houghton, Coolidge & Comp. koja je u svoje tvornice uvela sva najnovija iznašašća mekaničkoga uma.

U Bostonu je najveći sajam ovoga svieta za postolarske proizvode, gdje se je prošle godine razposlalo 250.000 škrinjah čižamah, cipelah, u svakoj škrinji po 12 do 45 parih, ukupno do 50 milijunah parih.

Svi ti strojevi modernog cipelarstva savršili će se sve više, kao što su oni rabljeni prije nekoliko godinah već danas zamienjeni sa poboljšanimi, tako će ovi opet u bližnjoj budućnosti biti iztisnuti novimi izumi. Neumorni duh ljudski stvara neprestano nove napredne izume.

Ob.

Kod presadjivanja mladih stabalah preporuča se kao valjano sredstvo, da se žile inglje i brže uhvate, omatanje istih vunenom krpom; stabalce pak omotanimi žilami se zasadi.

Najveći vol u Europi, koga su pokazivali u Insbruku prigodom streljačke svečanosti i koji se je od tada u Holzkirhenu tovio, biti će na konjskom sajmu u Monakovu kroz četiri dana izložen. Iz Monakova prenesti će ga kasnije u Pariz. Vol taj je pravi gorostas. Visok je 1 metar i 90 centim., a od čela do repa mjeri 2 metra i 80 centim., težak je sada 36 centih.

Tršćanska burza

dne 28. aprila.

Austrijska pap. renta	for.	85.35	do	for.	85.55
Ugarska	»	95.—	»	»	95.10
Ista u zlatu 4%	»	103.55	»	»	103.70
Dionice nar. banke	»	84.0	»	»	—.—
» kredit-banke	»	280.—	»	»	290.—
Talijanska renta	»	96.4/16	»	»	96.5/16
London 10 lirah sterlinah	»	126.1/4	»	»	126.1/4
Napoleoni	»	10.02½	»	»	10.03
C. kr. cekini	»	5.87	»	»	5.89
Državne marke	»	61.65	»	»	61.75
Ista francezke	»	50.05	»	»	50.20
Talijanske lire	»	9.85	»	»	50.—

Lutrijski brojevi

28. aprila

Praga	6	55	25	84	32
Lavov	12	67	27	51	78
Hermanstadt	88	53	56	40	76

dne 21. aprila.

Trst	25	62	43	68	28
Linc	51	88	44	41	7
Buda	86	75	68	5	22

Broj 189.

Obznana.

Usljed zaključka obćinskog zastupničtva od 14. tekućega, otvara se natječaj na mjesto obćinskog tajnika sa godišnjom plaćom od 450 forintih koji će se primati od ovo obćinske blagajne.

Prositelji moraju upraviti molbe podpisanom uredu do 15. svibnja t. g. i dokazati podpuno poznanje hrvatskog i talijanskog, a po mogućnosti i njemačkog jezika.

Dubašnica, 14. travnja 1886.

Obćinski Odbor.

Načelnik **M. Kraljić.**

Zanimivo za obitelji.

U ulici Via Nuova, kuća Muratti naproti palači Salem nalazi se 48—30

Novi dućan

gdje se prodaju na veliko i malo uz nizke ciene košare svako vrsti, četke, metle iz slame i iz konjske grive, čistila za noge, sagove; kisto svakovrsti; povošteno platno; lonce za cvietje i za ribe: platno za vezenja, finog sapuna te svakovrstnih predmetah za tapetare.

VLAHOV

Likver okrepljujući želudac

odobren po višiih oblastih sa dekretom a pripravljen od

ROMANO VLAHOV

Šibenik (Dalmacija) sa filialkom u Trstu, Via S. Lazzaro Br. 1.-A.

Ovaj likver, koji se uzimlje miešan sa vodom, kavom, vinom, teom ili juhom, sastavljen je iz vegetalnih sokovah, imajući zdravstvena svojstva, te se njegovo neposredno djelovanje pokazuje u želudcu i kod probavljajućih organah; nadalje čisti krv izpravljajuć slabinu i tromost i pospiešujuć tok. On čisti polagano, uništuje gjiliste ublažujući kroničke hrapavosti jotarah, slezena, umanjujući sve malo po malo zastarjele bolesti homoroidah.

Uzine li se likera danomice, čuva od otrovnih miazmah, proizvirućih koli od pokvarena zraka, toli od epidemijah, zato je izvrstan liek proti *groznici* i proti *koleri*.

Ono pako što sadržava pravu osobinu likera u zdravstvenoj strani jest, što oslobadja ljude odane srčbi i pokunjenosti od škodljih posliedicah, koje čovječanstvu daju veliki broj nesrećnih.

Zaista iza malo danah čovjek, koji se služi tim likerom duti, da mu je povraćena životna snaga, i čuvstvo blagostanja čini ga zadovoljnim, probudjenim i veselim za svaki rad. 47—41

Da se olakoti kupovanje občinstvu gospodar tvornice osnovao je na široko razprodaju svoga likera, koji se može dobiti u svih kavanah i rakijašnicah.

Podpisani časte se objaviti trgovcem obrtnikom, novčarom, osjeguravajućim društvom itd., da su otvorili ovdje **tvornicu**

Pečatah vulkaniziranog kaučuka.

Corso br. 47 — I. r.

te jamče za točno i dobro izradjenje svojih pečatah tako, da se mogu natjecati sa onimi berlinskih i bečkih tvornicah i što se tiče »veoma nizkih cienah«. *Izradjuju* se pečati kojegod drago podobe; Pečati, Bijouterie, prikladni za darove, kano: santovi, medaljoni automatični, škatulje za šibice. Crayon sa perom-pečatom itd. itd. Pečati sa dnevnikom i za označiti registre, naslove, dionice itd. 48—47

Primaju se takodjer pečati na popravak. Naručbe iz pokrajine obavljaju se bez platno. Sa odličnim štovanjem

Macorata & Battara.

Veliko skladište **šivaćih strojevah** izvornih, za svaku porabu.

Skladište **čvrstih blagajnah,** koje nije moguće razbiti a sjegurne su proti ognju.

Veliki izbor **svetiljkah za petrolej,** finih i prostih, za objesiti i za prenašati. 48—26

Prodaja svakojakih **spremah za strojeve,** sa vlastitom radionicom kovača mekanika; *primaju se popravе svakojakih strojevah kod*

FILIPA BATTICH

TRST, Via Acquedotto broj 28.

Naručbe izvršuju se neodvlačno uz pouzetje. — Ciene neboje se konkurence.

LA FILIALE

della

BANCA UNION

TRIESTE

s' occupa di tutte le operazioni di Banca e di Cambio valute.

a) *Accetta versamenti in conto corrente:*

Abbuonando l'interesse annuo

per Banconote

3¼ % con preavviso di 5 giorni
3½ „ „ „ 12 „
3¾ „ a sei mesi fisso

per Napoleoni

2¾ % con preavviso di 20 giorni
3 „ „ „ 40 „
3¼ „ „ „ 3 mesi
3½ „ „ „ 6 „

Per le lettere di Versamento in circolazione il nuovo tasso d'interesse andrà in vigore a partire dal giorno 16, 25. aprile, 8, 29. maggio, 10. luglio e 18. ottobre a seconda del preavviso.

Trieste 15 Aprile 1880.

IN BANCO GIRO

abbuona il 3% interesse annuo sino qualunqu a somma; prelevazioni sino a fiorini 20.000 a vista verso chèque; importi maggiori preavviso avanti la Borsa. — Conforma dei versamenti in apposito librett*.

Conteggia por tutti i versamenti fatti a qualsiasi ora d'ufficio *la valuta del medesimo giorno.*

Assume pei propri correntisti *l'incasso di Cambiali per Trieste, Vienna e Budapest, rilascia loro assegni per queste ultime piazze ed accorda loro la facoltà di* **domiciliare** *effetti presso la sua cassa* **franco d'ogni spesa per essi.**

b) *S' incarica dell'acquisto e della vendita* di effetti pubblici, valute e divise, nonchè dell' incasso *d'assegni, cambiali e coupons,* verso ½% di provigione,

c) *accorda ai suoi committenti la facoltà di depositare effetti di qualsiasi specie e ne cura gratis l'incasso di coupons alla scadenza.*

La Filiale della Banca Union

(**Sezione Merci**) s' incarica dell' acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni od apre crediti sopra mercanzie ad essa consegnate, oppure polizze di carico o Warrants. 4—9—11

Podpisani usudjuje se upozoriti slavno občinstvo da je otvorio u ulici *Barriera vecchia* br. 18.

trgovinu od kišobranah

sa bogatim izborom koli svilenih toli vunenih pamučnih. Popravlja takodjer kišobrane i suncobrane. 24—23 *Giulio Grim*

Podružnica u Trstu c. kr. povl.

austrijskog vjeresijskog zavoda

za trgovinu i obrt.

Novci za ukamaćenje

u bankah uz
4-dnevni odkaz 2½%
8-dnevni odkaz 3%
30-dnevni odkaz 3¼%
u napoleondorih uz
30-dnevni odkaz 2½%
3-mjesečni odkaz 3 %
6-mjesečni odkaz 3¼%

Okružni čašol

u bankah 2½% kamate na svaku svotu a u napoleondorih bez kamatah.

Naputnice

za Beč, Prag, Peštu, Brno, Tropavu, Lavov i Rieku, nadalje Zagreb, Arad, Grac, Hermannstadt, Innskruck, Olomovac, Ljubljanu; Salcburg bez troškovah.

Kupnja i prodaja

od deviznah, efektah, takodjer unovčenje kuponah uz ½% provizije.

Predujam

na varrante, uvjeti na sporazumljenje uz otvor kredita u Londonu ili Parizu ½% provizije za 3 mjeseca.

Na efekte, 5½% godišnjih kamatah do iznosa od fr. 1000; na preveće iznose glasom posebnoga sporazumljenja,

U Trstu 1 oktobra 1884. 52—1

Latteria Milanese

(milanska mliekarna)

Acquedotto br. 17.

Podpisani smatra si dužnošću, upozoriti mnoge naručitelje, da ima u mliekarni **svieža i suha voća. Izvrstne divljačine, zeleninah sve polag cienah na trgu Hleba genovezkog, kolačah mletačkih, slastičah padovanskih, gorkih, kolačah salon, masla** svieža svaki dan iz Milana. **Kreme za cvariti, tučenog povrhja** prve vrsti, **kisela mlieka. Za objede i soirée** ovršavaju se naručbe sa pladnievi povrhjem bogato naresenl, takodjer u ledu. Naručbe za pokrajinu izvršuju se neodvlačno, nu ne izpod 5 kilog. 49—41

M. Melchiore.

Prvi ustav 23—

Ekonomička krojačnica

Ivana Batelli-a

Via Barriera vecchia N.ro 6. I. piano.

Sgotavljaju se odjeće polag mjere, najvećom brzinom i elegancom, uz najjeftini ciene.

Naručba se obavlja uz pouzeće

Bez ovo obranbene znamke, zakonom štićene, imade se taj liek po dr. Maliću smatrati kano patvoren

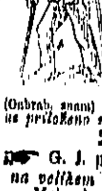

Cvet proti trzanju,

po dr. Maliću.

Je odlično u bolji liek proti kostobolji i reumatizmu, trganju po udih, bolesti u križu i živcih, oteklí, utvrdnulim udom itd.; ako se rabi i kratko vrieme prestane posvema trganje. Što dokazuje množina zahvalnicah. Traži se samo *sosiet* (Oabrab. znam) ka *proti trzanju po dr. Maliću* sa priloženo znamenje; 1. stakleniea 50 nvč.

Zahvala.

G. J. pl. Trnkoczyju, liekaru *na velikem mestnem trgu* u Ljubljani.

Moja je majka od kostobolje na nogi silno trpila i razne domaće liekove bezuspješno rabila. Pošto se je pako bolest što dalje sve većma pogoršavala a ona nije kroz više danah više na nogu stati mogla, sjetim se na **Vaš dr. Malića kostobolni liek za 50 novč.**, te si ga odmah naručim. I u istinu imao je čudovit **uspjeh** da se je majka nakon što ga je kratko vrieme upotrebljavala posve **težkih bolih oslobodila.** Punim osvjedočenjem **priznanjem** dakle **dr. Malićev kostobolni cviet** kano izvrstan liek te ga svakomu bolestniku u sličnoj bolesti preporučam. Vašoj blagorodnosti izričem pako **najsrdačnije hvalu;** svim štovanjem,

Frane Jug, posjednik u Šmarji kod Celja.

Planinski bilinski sirop kranjski,

izvrstan proti kašlju, hripavici, vratobolji, prsnoj i plućnoj bolesti; 1 staklenica 56 nvč. Koristniji nego li svi u trgovini se nalazeći siropi. 53—15

Krv čistеće kruglice c. kr. povl.,

nebi smjele u nijednom gospodarstvu manjkati; one su već tisuć puta pomogle kad je čovjek zatvoren, kod glavobolje, kad su utvrdnula uda, pokvaren želudac, kod jetrnih i bubrežnih bolestih; u škatulah po 21 novč., jedan zamotak sa 6 škatulah 1 for. 5 novč. Ispod jednog zavitka se poštom ne odpravlja.

Gori navedene specialitete, koje su mnogoljetnim izkustvom kano osobito uspješne pripoznate, imade uviek čiste u zalogi i razpošilja odmah poštarskim pouzećem. Adressa je:

Liekarna Trnkozcy-a,

na velikem mestnem trgu u **Ljubljani.**

ŽELODČNE BOLEZNI

je mogoče *BRZO* in *POSVEMA* ozdraviti po

JERUZALEMSKEM BALZAMU

odini in nedosegljivi želodčni pijači.

Da si človek izvoli pravi lek proti želodčnim boleznim, pač ni tako lehko, posebno dandenes, ko v trgovini prodajajo vsakovrstno enake leke.

Večina raznih kapljic, izlečkov itd., katere se občinstvu kakor pravi čudeži priporočajo, niso nič druzega, nego škodljiva zmes.

Edini **Jeruzalemski balzam** si je zagotovil vsled svoje priproste sostave, odločno oživljajoče in želodčne živce hitro krepčalne med pravice prednosti nad vsemi dosedaj v tej stroki poznanimi zdravilami, kar dokazuje tudi še vsakim dnevom veče prašanje po njemu. Ta balzam bogat na delajočih snovih kineško robarbaro, katera korenika je poznana zarad njenega ugodnega upliva na prebavljenje in čiščenje, je zanesljivo sredstvo proti težavam v želodcu odvisnim od slabega prebavljanja; zato pa ga vsi strokovnjaki in zvedenci priporočujejo proti neješčnosti, zabasanju, smrdljivi sapi, gnjusu, riganju, bacanju, proti hemoroidalnom trpljenju, zlatenci in vsakoj bolezni v črevesju.

Steklenica z navodom vred stane **30** novcev. 25—10

GLAVNO SKLADIŠČE u LEKARNI

G. B. PONTONI

V GORICI.

Skladišča v Trstu v lekarni *G. B. Rovis,* na Roki v lekarni al Redentore, G. Gmeiner. v Kormінu v lekarni A. Franzoni, v Tominu v lekarni E. Pallaca.

Telegram.

5000 komadov brnskih čisto volnatih

OBLEK za GOSPODE

za pomlad in proljetje

črno, rujave, sive, čokoladne, modre barve, melirane in sploh v najmodernejših barvah in dessinah po nasledujih uže nezaslišano nizkih cenah.

Vsaka obleka prve vrste for. **3.75**
in visoko „ „ „ **4.75**
iz najfinejše volne „ **6.25**

za popolno vrhovno suknjo

stane blago prve vrste for. **3.—**
„ visoko prve vrste for. **4.25**

Blago je najmanj še enkrat toliko vredno. Blago je rabljivo tudi za dežne plašče za može in za dame, za krila in spalne halje. — Razun toga je ostalo od neke konkurzne mase še več tisoč komadov prvega blaga iz

brnsko česano preje (Kamgarn)

čiste volne

v najnovejših uzorih v svitlih in temnih barvah. Te obleke, ki so poprej stale pri fabrikantih for 15,— dam zdaj za samo for. **6.75** za celo obleko. — Blago je zadosti za suknjo telovnik in hlače tudi za najdoljšega in močnejšega moža — Naj torej vsak naroči brez skrbi, saj le kupец je to v prid, ker fabrikant ima pri takih cenah neizmerno zgubo. — Razun toga se zavežem vsakomu denar povrnut ako blago neodgovarja temu, kar more po tem naznanilu pričakovati. — Tudi je na prodaj več tisoč —9

pledov za potovanje

po for. **3.50** prve in for. **5.50** visoko prve vrste komad rujavih, rujavomeliranih in v velimodnih barvah. Ti potovalni pledi so mej brati še enkrat toliko vredni, česar se more vsakdo prepričati. Pledi so neizmerno veliki, debeli, široki, torej nepokončljivi.

Odpošilja se le proti pošiljatvi denara naprej ali pa proti poštnemu povzetju in je treba naročiti pri sodnijsko vknjiženej firmi:

J. H. Rabinovicz

WIEN

III. Hintere Zollamstrasse 9.

LUIGI CADORE

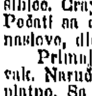

limar

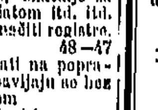

zaprisegnuti procienitelj.

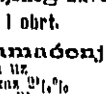

Odlikovan srebrnimi kolajnami na izložbah u Trstu 1868-1871-1882.

Radionica utemeljena godine 1857.

Via Torrente broj 1205-26 — TRST.

Ima na skladišću:

Velik izbor kupeljah žlebovah, badanjah, i ostalih posudah; strojevah po najnovijem sustavu za ogrijati vodu u badnjih, što se prodaje uz gotov novac kano i uz mjesečne obroke; uz iste pogodbe daju se na najam. Nadalje imade mjerah za tekućine, žito, ulje, petrolej od ½₀ do 50 lit. baždovane c. k. baždarskim uredom.

Na stalnoj izložbi drži uzorak kupelji na žlieb i drugih limarskih spremah. Suviše br. 4 barometra, označitelje vjetrovah za ljetne dvorce, bašće, gloriete itd. itd.

48—23 **Sve uz najumjerenju cienu.**

Znatne gubitke

koje je pretrpila tvornica željeznog pokućtva „Godderidge Brothers and Comp." u Londonu usljed pada banke u Glasgovu, prisilile ročenu tvornicu odustati od daljnjih obrt. poduzećah i ra prodati za četvrtinu tvorničke ciene svoje predmete provizije, kojih je velik broj i koji bijahu često odlikovani na raznih izložbah. — Podpisani nudja št. občinstvu

400 postelja željeznih

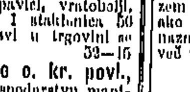

za odrasle

(koje su priloženoj slici vrlo slično):

izvrstno radjenih a josu na ures u svakoj sobi, za 4—

samih 8 for. komad

prije stajao je for. 32.50

Ove postelje preporučaju se osobito za proljeće i ljeto, budući se uzdrže uviek čistimi i prednjače u svemu drvenim.

F. BUGANYI

Skladišće strojevah u Beču, Landstrasse, Krieglergasse.

Primaju se naručbe i za jedan komad. Naručba se razašilje u najboljem stanju uz gotov novac.

Izdavatelj i odgovorni urednik **M. Mandić.**

Tiskom **V. Dolenca**